

English, Gujarati + ૧૧ ભારતીય ભાષાઓમાં ઉપલબ્ધ

i Watch

a Citizens Movement for Transformation of India

માનવ સંસાધન
સાહસ
અર્થતંત્ર

ભારતના પરિવર્તનની પ્રવૃત્તિ

શિક્ષણ અને તાલીમ
નેતૃત્વ
રાજકારભાર

વાચક માટે સંદેશ:— કૃપા કરી આ પ્રકાશન આપના મિત્રો અને સહયોગીઓને તથા આપની નજીકની સ્થાનિક શાળા અથવા કોલેજના ઓછામાંઓછા એક શિક્ષકને પહોંચાડશો.

અનુક્રમણિકા

	લેખોનું વર્ગીકરણ	પાનું નં.
૧. અમર પ્રેરણા અને સમર્પણ	સામાન્ય	૩
૨. <i>i Watch</i> વિશે	સામાન્ય	૪
૩. <i>i Watch</i> ના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો, ઉદ્દેશ, દ્યેય અને ઐતિહાસિક પાર્શ્વભૂ	સામાન્ય	૫
૪. ભારત જેનાથી કદાચ તમે અજાણ છો.	રાજકારભાર	૬
૫. ભારતના પરિવર્તનની પ્રવૃત્તિ-પરિવર્તન માટેનો અંજડા	રાજકારભાર	૮
૬. અર્થકારણ અને ધંધાકીય સુધારો	રાજકારભાર	૧૦
૭. ભારતનો રાજકારભાર અને વહીવટ	રાજકારભાર	૧૧
૮. ભારતનો દેશ	રાજકારભાર	૧૨
૯. નીતિયુક્ત માનવ વિકાસ	માનવ સંસાધન	૧૩
૧૦. પ્રાથમિક શિક્ષણ અને ૧૦૦% વ્યવહારસિદ્ધ સાક્ષરતા	માનવ સંસાધન	૧૪
૧૧. વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ અને તાલીમ-ભારત માટે ખરેખર વિજેતા !	માનવ સંસાધન	૧૫
૧૨. સાહસ કૌશલ્ય વિકાસ અને વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણના લાભો	માનવ સંસાધન	૧૭
૧૩. ભારતનું ‘શિક્ષણનું બીજું’	માનવ સંસાધન	૧૮
૧૪. એચઆરડી-રોજગારી અને બેરોજગારી	રોજગારી નિર્માણ	૨૧
૧૫. ભારતનું ‘રોજગારીનું બીજું’	રોજગારી નિર્માણ	૨૨
૧૬. વસ્તીનો બૉમ્બ જે ઠારી જ નાંખવો જોઈએ	માનવ સંસાધન	૨૪
૧૭. સારો રાજકારભાર ભારતનું સુપરપાવરમાં પરિવર્તન કરી શકે છે	રાજકારભાર	૨૬
૧૮. સારો રાજકારભાર + અસરકારક વહીવટ=શૂન્ય ભ્રષ્ટાચાર	રાજકારભાર	૨૭
૧૯. વિશ્વ સ્તરીય રાજકારભાર-શા માટે અને કઈ રીતે ભારતે એ કરવો જ જોઈએ	રાજકારભાર	૨૮
૨૦. ભારત માટે એક મુદ્દાની પગલાં યોજના	રાજકારભાર	૩૧
૨૧. ખરેખર અને વાસ્તવિક ભારત	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૩૩
૨૨. ગરીબીની રેખા અને સંબંધિત માહિતી	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૩૪
૨૩. વિશ્વ બજારો માટે કઈ રીતે આયોજન કરવું? એક તપાસચાટી	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૩૫
૨૪. નાના મધ્યમ સાહસો (એસએમઈઝ)ની વ્યાખ્યા	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૩૬
૨૫. ભારતે અચૂક આંતરરાષ્ટ્રીય કેન્દ્ર બનવું જોઈએ	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૩૭
૨૬. એસએમઈઝનું મહત્વ	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૩૮
૨૭. ચીન-ભારત તુલનાનો કોઠો. તમે મને પકડી શકો તો પકડો	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૩૯
૨૮. પસંદ કરાયેલા દેશો સાથે તુલના	અર્થતંત્ર અને સાહસ	૪૦
૨૯. વીઈટી મારફત રોજગારી નિર્માણ	રોજગારી નિર્માણ	૪૧
૩૦. એસએમઈઝ મારફત રોજગારી નિર્માણ	રોજગારી નિર્માણ	૪૩
૩૧. વીઈટીનું રોજગારી નિર્માણ અસલીકરણ	રોજગારી નિર્માણ	૪૭
૨૯. નાગરિકોનો પ્રતિસાદ પ્રાપ્ત થયો	સામાન્ય	૪૯
૩૦. <i>i Watch</i> ના સલાહકારો	સામાન્ય	૫૧
૩૧. વાચક માટે નોંધો	સામાન્ય	૫૨
૩૨. દર વર્ષે ૧૦% થી ૧૪% જીડીપી વૃદ્ધિ દર માટે પગલાંનું આયોજન	સામાન્ય	૫૫
૩૩. લેખક અને ટેકો આપતી સંસ્થાઓ વિશે	સામાન્ય	૫૬

દર વર્ષે ૧૦% થી ૧૪% ના જીડીપી વૃદ્ધિ દર માટે પગલાનું આયોજન

	અર્થતંત્રની અંદરના વિવિધ વિસ્તારો માટે સૂચવાયેલી અગ્રતા	%
૧	રાજકારભાર અને વહીવટ	૧૦%
૨	પ્રસ્તુત શિક્ષણ અને તાલીમ	૧૦%
૩	ઉત્પાદન-એસએમઈઝનું મહત્વ (એસએમઈઝ જીડીપીના ૮૦% છે. એસએસઆઈ જીડીપીના ફક્ત ૭% છે)	૨૦%
૪	પ્રવાસ અને પ્રવાસન એક સાહસ તરીકે	૧૦%
૫	આરોગ્ય સંભાળ એક સાહસ તરીકે	૧૦%
૬	શિક્ષણ અને તાલીમ એક સાહસ તરીકે	૧૦%
૭	સૉફ્ટવેર અને આઈટી એક સાહસ તરીકે	૧૦%
૮	ગ્રામીણ ભારતમાં ખેતી અને ખેતી સંબંધિત સાહસો	૨૦%
૯	આઈટમો ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭ અને ૮ની નિકાસો - કરો અધિકતમ! અધિકતમ! અધિકતમ!	↑

i Watch આ મુદ્દાઓ પર કામ કરે છે.....વિગતો માટે અમારાં પ્રકાશનો અને સાઈટ જુઓ

૧. શિક્ષણ.....કારણ કે આ રહ્યાં કેટલાંક કારણો

૧. કેળુ થી વર્ગ ૧૦+૨ વચ્ચે શાળા છોડવાનો દર છે ૮૦% થી ૮૩%
૨. હાયર અને ટેકનિકલ શિક્ષણમાં ‘લાયસન્સ રાજ’, વિકાસ, આર એન્ડ ડી, ગુણવત્તા તથા ક્ષમતાને અવરોધે છે.
૩. ભારતની અંદર બેઠકો અને શિક્ષણની ગુણવત્તાના અભાવને કારણે વિદેશી યુનિવર્સિટીઓ માટે ભારત છોડતા ભારતીય વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રતિ વર્ષ આશરે અમેરિકન ડૉલર્સ ૧૦ બિલિયન રોકડ દેશ બહાર. આ ભંડોળો પ્રતિ વર્ષ ૪૦ આઈઆઈએમ અને ૨૦ આઈઆઈટી બાંધવા માટે પૂરતાં છે. એવો અંદાજ છે કે આશરે ૧૨૦,૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓ વિદેશી અભ્યાસો માટે દર વર્ષે જાય છે. ૫૦% બે વર્ષનો માસ્ટર્સ કોર્સ અને બાકીના ૫૦% ચાર વર્ષનો અન્ડર ગ્રેજ્યુએટ કોર્સ પસંદ કરે છે.
૪. વ્યવહારૂ સાક્ષરતા આશરે ૬૪%ના સરકારી આંકડા સામે આશરે ૬૪% ના સરકારી આંકડા સામે આશરે ૩૩% હોવાની ધારણા છે, પરંતુ ચીન ૮૩% ની નજીક છે.
૫. કૌશલ્યોના વિકાસમાં ગાળાઓ. ચીન તથા બીજા દેશોમાં છે તેમ જરૂરી ૭% વિરૂદ્ધ કોઈપણ આપેલા સમયે આપરી લેવાયેલ કામ કરતી વસ્તીના ભાગ્યેજ ૦.૫૦%
૬. ભારતમાં ૭૭૫૦ વિદેશી વિદ્યાર્થીઓ છે જ્યારે ઑસ્ટ્રેલિયામાં ૩૩૪,૦૦૦ વિદેશી વિદ્યાર્થીઓ છે.
૭. ભારતમાં ૧.૧ મિલિયન શાળાઓ છે જ્યારે ચીનમાં ૧.૮ મિલિયન છે.
૮. ભારતમાં ૩૬૩ યુનિવર્સિટીઓ છે જ્યારે ચીનમાં ૮૦૦ છે.
૯. ભારતમાં ૬૦૦૦ પૉકેશનલ એજ્યુકેશન અને તાલીમ કેન્દ્રો છે જ્યારે ચીનમાં ૫૦૦,૦૦૦ છે.

૨. રાજકારભાર.....કારણ કે, આ રહ્યાં કેટલાંક કારણો

૧. દેશ ચલાવવા માટે ભારતનાં ૩૫ રાજ્યો અને સંઘ પ્રદેશો દરરોજ રૂ.૨૩૦૦ કરોડ અથવા અમેરિકન ડૉલર્સ ૦.૫ બિલિયન ખર્ચે છે. શું નાગરિકો સુખી છે?
૨. શા માટે ભારતમાં એફડીઆઈ ભાગ્યેજ અમેરિકન ડૉલર્સ ૮ બિલિયન /વર્ષ છે જ્યારે ચીન+હૉંગકોંગ માટે તે અમેરિકન ડૉલર્સ ૧૦૦ બિલિયન/વર્ષ છે?
૩. ભારતમાં ટૂરિસ્ટ, ટ્રાફિક ફક્ત ૪ મિલિયન પ્રતિ વર્ષ છે જ્યારે ચીનમાં ૧૨૦ મિલિયન પ્રતિ વર્ષ છે.
૪. વિશ્વ વ્યાપાર ચીનના ૮.૦% સામે આશરે ૦.૮% છે.
૫. ખેતીની ઉત્પાદકતા ચીન કરતાં ૫૦% છે.
૬. આવરદાની અપેક્ષા ચીનમાં ૭૪ વર્ષ સામે ૬૪ વર્ષ છે.
૭. ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ તરફથી ટ્રાન્સમિશન તથા બીજી ખોટોને કારણે વીજળીનું નુકશાન ભારતમાં ૨૫% થી ૫૦% સુધી વતું ઓછું છે જ્યારે ચીનમાં ૬% થી ૮% છે.
૮. વિદેશી હુંકિયામણા અનામતો ભારત માટે આશરે અમેરિકન ડૉલર્સ ૧૬૭ બિલિયન જ્યારે ચીનમાં અમેરિકન ડૉલર્સ ૧૦૦૦ બિલિયન છે.
૯. ભારતમાં એચઆઈવી/એડ્સ આશરે ૬ મિલિયન લોકોને અસર કરે છે જ્યારે ચીનમાં ૦.૮૫ મિલિયન લોકોને.
૧૦. બધાંયે ફળો અને શાકભાજીના ૪૦% નબળા ખેતી પ્રબંધને કારણે નુકશાન પામે છે/નાશ પામે છે.
૧૧. ભારતમાં પુષ્કળ વરસાદ પડે છે પરંતુ નબળા જળ પ્રબંધને કારણે આપણે જળ રેલો અથવા દુકાળોનો સામનો કરવો પડે છે.

૩. અર્થતંત્ર.....કારણ કે, આ રહ્યાં કેટલાંક કારણો

૧. વર્તમાન વૈશ્વિક અર્થતંત્રની અંદર ભારતીય સંસ્થાઓ માટે કામદાર કાયદાઓ સમતળ ખેલના મેદાનની છૂટ આપતા નથી.
૨. રોજગારી નિર્માણે સળ કરવું પડે છે કારણ કે આપણે કામદાર કેન્દ્રિત ઘંઘાઓ કરતાં મૂડી કેન્દ્રિત ઘંઘાઓ પ્રત્યે જોઈએ છીએ.
૩. ભારત પાસે વિશ્વ જીડીપીના ફક્ત ૧.૮% છે. ખરીદશક્તિ ઓછી છે, પરંતુ ૧૭% ની ઉચ્ચ વસ્તીને કારણે માગ ઉંચી છે. નિકાસો એનો જવાબ છે. ૫૮ વર્ષમાં અત્યારસુધી પૂરતો ભાર મૂકવામાં આવ્યો નથી. એસઈઝેડ્સ વધુ ઝડપે વધવાની જરૂર છે.
૪. ૧૧૦૦ મિલિયન લોકો માટે આંતરિક માળખું ઘણું અપૂરતું છે. વાતો ઘણી બધી પરંતુ અમલ ઘણો થોડો.
૫. ભારતે એના વિશ્વ વ્યાપાર માટે ખરીદ શક્તિની સમાનતા (પીપીપી)નો લાભ ઉઠાવવાની જરૂર છે.
૬. આઈ.ટી. અને સૉફ્ટવેર વિશ્વ અર્થતંત્રના ફક્ત ૫% છે. ભારતે વિશ્વ અર્થતંત્રના બાકીના ૯૫% પ્રત્યે જોવું જ જોઈએ.
૭. એસએમઈઝનો લાભ પૂર્ણપણે સમજવામાં આવ્યો નથી. વર્તમાન વ્યાખ્યા ઇયુ, યુએસએ, જાપાન ચીન વગેરેમાં છે તેવાં વૈશ્વિક ધોરણો પ્રમાણે નથી. આ ભારતીય ઘંઘા માટે મોટો ગેરલાભ છે કેમકે વિશ્વમાંની સર્વ સંસ્થાઓની ૯૮.૭% એસએમઈઝ છે. એસએસઆઈઝ ભારતના જીડીપીના ફક્ત ૭% છે જ્યારે એસએમઈઝ ૮૫% થી ૮૦% ની નજીક હશે. મિનિસ્ટ્રી ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીનું ધ્યાન મિનિસ્ટ્રી ઓફ ઇકોનોમી તરફ બદલાવું જોઈએ.

લેખક વિશે :

i Watch ના સ્થાપક ટ્રસ્ટી, ક્રિશન ખન્ના મિકેનિકલ એન્જિનિયરિંગ, ૧૯૬૧ બેચમાં આઈઆઈટી ખડગપુરના ગ્રેજ્યુએટ છે.

તેમનાં વર્ગમાં પ્રથમ આવેલા. ૧૯૯૬ માં તેઓના ભારતના વડા પ્રધાન દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલો નેશનલ સિટીઝન્સ એવોર્ડ મળ્યો હતો.

ક્રિશન ખન્નાએ ટેકનોક્રેટ તરીકે ૩૨ વર્ષ કામ કરેલું, જેમાંથી લગભગ ૬ વર્ષ જર્મની અને જાપાનમાં ગાળેલાં.

તેમણે ભારતમાં સર્વ પાંડોમાં પણ વ્યાપક પ્રવાસ કર્યો છે અને અમેરિકા, કેનેડા, બ્રાઝિલ, યુકે, સ્વીડન, જર્મની, ઇટાલી, ઇરાન, ચીન, કોરિયા, તાઈવાન, સિંગાપોર, જાપાન અને ઑસ્ટ્રેલિયામાંથી સંસ્થાઓ સાથે ચઉદ સંયુક્ત સાહસો/ઘંઘાડીય ભાગીદારીઓમાં સંકળાયેલા છે.

૧૯૯૨માં તેમણે ઔદ્યોગિક જગતમાંથી ‘સન્યાસ’ લીધો અને પોતાની વ્યાવસાયિક તથા ઘંઘાદારી કારકિર્દી છોડી દીધી અને સેવાનું કાર્ય શરૂ કર્યું તથા માર્ગ હતો ‘રાષ્ટ્રનું ઘડતર’ અને ભારતનું પરિવર્તન.

આ પુસ્તક વિશે

૧૯૯૩ માં અમારી પાસે ૪ પાના એજ સાઈઝનાં હતાં. ૧૯૯૭માં એ ૮ પાનાં થયાં, તે પણ ૧૦ ભારતીય ભાષાઓમાં ભાષાંતરિત થયાં હતાં. ૧૯૯૯ માં પુસ્તક ૧૬ પાના સુધી વિસ્તર્યું, ૨૦૦૧ માં ૨૪ પાના સુધી, ૨૦૦૨ માં ૨૮ પાના, ૨૦૦૪માં ૩૨ પાના, ૨૦૦૫ માં ૩૬ પાના, ૨૦૦૬ માં ૪૮ પાના અને હવે ૨૦૦૭ માં ૫૬ પાના! પુસ્તક ૧૨ ભારતીય ભાષામાં ઉપલબ્ધ છે. ધ્યાન એ હંમેશા એજ લક્ષ્યપર કેન્દ્રિત છે. અંદરનું પાછલું કવર જુઓ.

i Watch.....ના ૩ વિભાગો છે અને નીચેના વિસ્તારોમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે

૧. શિક્ષણ અને એચઆરડી.....શિક્ષણ ૧ લું

૨. રાજકારભાર અને વહીવટ.....ભારત ૧ લો

૩. અર્થતંત્ર અને સાહસ.....અર્થતંત્ર ૧ લું

ભારતનો જીડીપી આશરે અમેરિકન ડોલર્સ ૭૨૦ બિલિયન છે. ભારતમાં આઈ.ટી. અને સૉફ્ટવેર ભારતના જીડીપીના આશરે ૫% થશે. તેથી, આઈ.ટી. અને સૉફ્ટવેર સર્વસ્વ નથી! આપણે આર્થિક પ્રવૃત્તિના બાકીના ૯૫% નું મહત્વ સમજવાની જરૂર છે!

વિશ્વ અર્થતંત્રનાં બીજાં ક્ષેત્રોનાં આ રહ્યાં કેટલાંક ઉદાહરણો, ફક્ત પાંચ બીજાં ક્ષેત્રોને ધ્યાનમાં લીધાં છે...

૧. વિશ્વભરમાં હોલસેલ અને રિટેલ ઇન્ડસ્ટ્રી દ્વારા પ્રતિ વર્ષ અમેરિકન ડોલર્સ ૧૦,૫૦૦ બિલિયન છે. આઈ.ટી.ના ૧૫ ગણા.

૨. વિશ્વભરમાં ઉત્પાદનનો ઇન્ડસ્ટ્રી દ્વારા પ્રતિ વર્ષ અમેરિકન ડોલર્સ ૯,૬૦૦ બિલિયન છે. આઈ.ટી.ના ૧૧ ગણા.

૩. વિશ્વભરમાં પ્રવાસ અને પ્રવાસનનો ઇન્ડસ્ટ્રી દ્વારા પ્રતિ વર્ષ અમેરિકન ડોલર્સ ૪,૭૦૦ બિલિયન છે. આઈ.ટી.ના ૬ ગણા.

૪. વિશ્વભરમાં આરોગ્ય સંભાળનો ઇન્ડસ્ટ્રી દ્વારા પ્રતિ વર્ષ અમેરિકન ડોલર્સ ૨,૭૦૦ બિલિયન છે. આઈ.ટી.ના ૪ ગણા.

૫. વિશ્વભરમાં શિક્ષણનો ઇન્ડસ્ટ્રી દ્વારા પ્રતિ વર્ષ અમેરિકન ડોલર્સ ૨,૫૦૦ બિલિયન છે. આઈ.ટી.ના ૪ ગણા. I.T. is 2.0% to 2.5% of world GDP.

આઈ.ટી. વિશ્વ જીડીપીના ૨.૦% થી ૨.૫% છે. ભારતમાં ફક્ત આઈ.ટી. ને જ આટલું બધું મહત્વ શા માટે? ભારતમાં જીડીપી સુધારણા અને રોજગારી નિર્માણ માટે ગુમાયેલી તક છે. ઉત્પાદનની પ્રવૃત્તિ એકલીજ ભારતની લગભગ ૭૦% જેટલી થાય છે.

આ કાર્યમાં તેમને ટેકો આપી રહ્યા છે

i Watch, માટે સંપાદન, પ્રકાશન અને મુદ્રણકર્તા ક્રિશન ખન્ના

માહિતી અને ટીપ્પણો મોકલવા માટે : *i Watch*, ૨૧૧ ઓલિમ્પસ, અલ્ટામાઉન્ટ રોડ, મુંબઈ ૪૦૦ ૦૨૬, ભારત

krishan@wakeupcall.org અથવા www.wakeupcall.org ટેલિ: + ૯૧ ૨૨ ૨૩૫૩ ૫૪૬૬ ફેક્સ + ૯૧ ૨૨ ૨૩૫૩ ૬૭૮૨.

Edition: Jan 2007

Rs. 100